

Становище

на дисертационния труд „Социологически поглед към политическата класа.

Училище за политици“,

представен от редовен докторант Теодор Ангелов Тодоров

Научен ръководител: гл. ас. д-р Ивета Якова

Рецензент: проф. дн Валентина Миленкова

I. Представяне на дисертационния труд

Актуалността на настоящия дисертационен труд се определя от протичащите динамични властово ориентирани процеси в страните от ЕС, свързани с механизмите на формиране на политическата класа и нейното изкристализиране в социалностратификационен план. В допълнение трябва да се посочи и сложната съвкупност от фактори, отнасящи се до идентифициране на образованието като същностен елемент от подготовката на професионалните политици и влиянието му върху изграждането на политическата класа като субект на управление.

Обект на дисертационния труд е съвременната политическа класа в контекста, както на нейната историческа обусловеност, степен и модел на развитие, така и на съществуващата образна ретроспективност на част от нейните представители.

Предмет са различните модели на функциониране, организиране и степен на ефективност на политическото училище, видяно като съществена част от цялостния процес на подготовка на политическата класа.

Цел на изследването е търсене на практическа визуализация на личния политически успех, посредством експлициране на основните моменти в жизнения път на представителите на политическата класа. В контекста на конкретно-историческите реалности, това се проектира в: модела на образование, вида на образователните институции, спецификата на политическата система; и не на последно място, в степента на обществено-политическа социализация и политическа култура. По този начин, чрез настоящия труд се преосмислят начините, формите и критериите, според които се осъществява интегриране на образованието в процесите на политическо рекрутиране в различни общества на Европа, САЩ и Азия и се разглеждат променящите се образователни и политически практики в съвременния свят.

Формулираните изследователски задачи кореспондират на представената цел:

- проследяване на етапите в развитието на политическата класа;
- концептуализиране на основните теоретични понятия;

- извеждане на общите и различни характеристики в образователните и политическите системи в осем демократично-либерални държави, в това число и България;

- експлициране на международния, европейски и национален опит в прилаганите модели и форми на подготовка на политическата класа непосредствено след Втората световна война;

- извеждане на основни индикатори за взаимовръзката: политическо и висше образование с успешна политическа кариера;

- (не) приложимост на съвременните методи в обучението на политици;

- провеждане на социологическо изследване с качествени методи в съответствие с темата на дисертацията.

Основна хипотеза на дисертационния труд: потвърждаване или отхвърляне на корелацията между личния успех на представители на политическата класа и образователната им подготовка, получена в училището за политици. Същественото в случая е стремежът за постигане на личностен политически успех, конкретно пречупен през призмата на съответната подготвеност и оказваща пряко въздействие върху реализацията.

В анализа се проследяват конкретни специфики на различните образователни модели за подготовка на политическата класа, които са предпоставка за постигане на личен успех. За целта се възприема, че подобен род обучение трябва да се осъществява в конкретно създадена институция - училище за политици.

Използваната методология съчетава теоретичен подход към изследваните социални проблеми с анализ на динамиката на конкретната социално-историческа ситуация. Използват се: качествени социологически методи от типа - *дълбочинно интервю, наблюдение чрез участие, експертна оценка, изследване на случая*; както и исторически изследователски методи - *историко-сравнителен и системно-структурен*, и методи на *диалектическата философия и дискурс анализа*.

Дисертационният труд е с обем от 505 страници. Основният текст е от 470 страници; има 6 приложения, включващи дълбочинни интервюта на личности пряко или косвено ангажирани с политика.

В структурно отношение научното изследване е разпределено в увод, четири глави, заключение, библиография и приложения. Всяка от отделните глави съдържа различен брой раздели и подраздели, като след всяка глава са направени съответните

изводи. В заключението са обобщени основните изводи и е направена цялостна оценка на базисните характеристики на съществуващите училища за политици, в световен и национален план, които имат своето основание и значимост в процесите на изграждане на индивидите, съставляващи политическата класа.

В глава първа на дисертационния труд се третира въпросът за прилагането на дискурс анализа като основен подход в процеса на изследване генезиса на понятията: *държава, власт, политика*. Извежда се ключовата и същностна роля на *държавата* на основа на сравнително-историческия подход. Специално се подчертава, че ролята на историческия метод винаги дава своето пряко отражение върху модела и принципа на социално-политическо съществуване, включително властовите и политическите реалии.

Теодор Тодоров подчертава, че държавата като най-общо обединение е както предпоставка, така и в известна степен, пряко зависима от наличието и съвместното действие на политиката и властта. Основният извод е, че през отделните епохи на човешкото съществуване се формира взаимодействието държава-общество, държава-социални групи, държава-човек; еволюира нагласата към образование, власт, политика, морал, справедливост, право и не на последно място се променят обществено-политическите структури.

Втора глава се фокусира върху социологическото осмисляне на политическата класа, проявяващо се в сравнителния анализ между отделните образователни системи и тяхната роля в политическия процес. Връзката между политическо образование и политическа класа е показана посредством обстоятелството, че училището за политици носи иманентността на триадата - *политическа класа, политическо образование и политическа култура*.

В трета глава се прави типология на съвременните училища за политици. Анализът се разплатява в годините след Втората световна война и след 1990 година, когато събитията, водят до безпрецедентен разрив на обществено-политическия консенсус.

В този контекст може да се подчертае, че обучението в институции като Харвард, Кеймбридж, Националното училище за висша администрация (Франция), Конрад Аденауер – Фондация за политическо образование и финансиране на учебните заведения, се превръща в символ на успешна политическа кариера и реализация. Подчертава се значението на университетите, фондациите, висшите училища, политическите партии или академии, участващи при формирането на представителите

на политическата класа. В същото време се експлицира принципът на меритократизма, който се превръща в конституиращ механизъм на политическо рекрутиране.

В четвърта глава се проследява кариерата на известни политически фигури, които са преминали през социализационното влияние на различни образователни институции за политическо образование. Идеята на докторанта е да покаже как в биографичен план могат да се открият сходни точки от живота на видни политици, акцентиращи на връзката: придобитото политическо образование – политическа кариера.

Общият патос на дисертацията е да се подчертае, че политическата класа се нуждае от политическо образование, което представлява един фундамент за израстване в политическата кариера.

II. Приносни моменти

Като приноси на дисертационния труд мога да изтъкна следното.

1. В теоретичен план са анализирани различни класически и съвременни концепции за социалните феномени: класа, елит, образователна система, училища за политици.
2. За доказване на изследователската теза е извършен историко-сравнителен и системно-структурен анализ на съществуващи и съществували училища за политици, в осем страни, в това число и България.
3. Изследвана и анализирана е социално-политическата ситуация както в България, така и в други седем държави. За целта е приложена съчетаната употреба на различни качествени методи, с резултатите от които се доказва основната теза.
4. С помощта на системно-структурен анализ са проследени причинно-следствените връзки в политиките на българската държава, засягащи дейността на образователната и политическата система в периода след Освобождението до 2019 година.
5. Използването на голяма по обем информационна база способства за точно формулиране на практическата страна на изследваната тема.

Посочени са 10 публикации – едната, от които е под печат и две са на английски език.

Предимства на дисертацията са:

- Актуалност на темата на дисертацията;
- нейното много добро структуриране;
- познаване на литературата по темата;
- провеждане на изследване с няколко качествени метода;
- наличие на резултати, които подкрепят тезата;
- сериозно отношение и ангажираност на дисертанта към темата
- изявено авторско присъствие и разсъждения.

III. Заключение:

В заключение, като оценявам постигнатото в дисертационния труд, изразявам своята положителна оценка и ясна позиция на докторант Теодор Тодоров да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор“ по научна специалност: "Социология“

Член на научно жури:

Проф. дсн Валентина Миленкова

01.12.2019
София